

ПЛАН-КОНСПЕКТ

уроку з фінансової грамотності

на тему

“Вивчаємо банкноти і монети України”

для учнів початкової школи

Зміст

Розгорнутий план та загальна інформація про урок	3
Вступ	5
Знайомство з грошима України	5
Банкноти та монети України	6
Зовнішній вигляд українських банкнот і монет	9
Як не дати себе ошукати?	12
Контрольні запитання	13
Додаткові завдання	14
Відповіді до завдань робочого зошита	14

Тема уроку “Вивчаємо банкноти і монети України”

Мета уроку: познайомити учнів з українськими грошима, навчити базових навичок використання грошей.

Розгорнутий план уроку

1. Вступ
 - 1.1. Навіщо потрібні гроші?
 - 1.2. Які бувають гроші?
 - 1.3. Готівкові та безготівкові гроші
2. Знайомство з грошима України
 - 2.1. Походження назви гривні
 - 2.2. Гроші – символ держави
 - 2.3. Де виготовляється гривня?
3. Банкноти та монети України
 - 3.1. Види банкнот гривні за номіналом, їхня кількість
 - 3.2. Види монет в грошовому обігу України за номіналом, їхня кількість
 - 3.3. Копійка – сота частина гривні
 - 3.4. Порівняння вартості банкнот і монет
4. Зовнішній вигляд українських банкнот і монет
 - 4.1. Колір
 - 4.2. Розмір
 - 4.3. Лицьова та зворотна сторони банкнот: обов’язкові елементи, видатні особи, пам’ятки архітектури
 - 4.4. Аверс, реверс та гурт монет
5. Як не дати себе ошукати?
 - 5.1. Основні елементи захисту банкнот
 - 5.2. Найпоширеніші ознаки підроблених грошей

Терміни, які школярі вивчать під час уроку: гроші, готівкові та безготівкові гроші, гривня, валюта, банкнота, монета, номінал, вартість, ціна, копійка, лицьова та зворотна сторони, аверс, реверс, гурт, серійний номер банкнот, захисні елементи банкнот.

По завершенню уроку учні будуть знати:

- навіщо потрібні гроші, які є види грошей;
- види банкнот і монет в Україні;
- кількість видів банкнот і монет в обігу;
- особливості зовнішнього оформлення українських готівкових грошей;
- елементи захисту банкнот.

По завершенню уроку учні будуть вміти:

- розрізняти гроші за зовнішнім виглядом та номіналом;
- порівнювати товари за ціною;
- рахувати банкноти та монети, визначати решту;
- здійснювати елементарні покупки за допомогою готівкових грошей;
- відрізняти підроблені гроші від справжніх.

Що необхідно для проведення уроку?

- тематична презентація PowerPoint;
- 3 тематичних плакати;
- роздруковані індивідуальні робочі зошити для виконання учнями вправ на закріплення матеріалу уроку;
- кольорові олівці/фломастери;
- монітор для перегляду мультфільму “Наша гривня”.

Матеріали є доповненням до проведення уроків з предметів “Математика”, “Читання”, “Малювання/Образотворче мистецтво”, “Трудове навчання”, “Я досліджую світ” або можуть використовуватися під час класної години.

Конспект уроку

Питання I. Вступ

Привітання та ознайомлення учнів із темою заняття.

Доброго дня!

Питання до учнів:

Учні, навіщо нам потрібні гроші? Де ми їх використовуємо? (Слайд 2)

Можливі відповіді:

Ми використовуємо гроші для купівлі продуктів в магазині, для купівлі іграшок, книг, ліків, одягу, для оплати проїзду в автобусі, метро...

Питання до учнів:

Як ваші батьки розраховуються в магазинах? Чим вони розплачуються на касі?

Можливі відповіді:

Грошима, паперовими грошима, копійками, банківською картою, телефоном, годинником...

Дякую за ваші відповіді. Які ви молодці, спостережливі! Ви помітили, що гроші бувають різні. Можуть бути готівковими (наприклад, банкноти і монети – бажано показати учням зразки). А можуть бути безготівковими – це коли ваші батьки розраховуються картою, телефоном, годинником або спеціальною каблучкою (слайди 3, 4).

Ми сьогодні поговоримо про готівкові гроші, які можливо батьки вам вже давали, щоб ви самостійно сходили й щось купили в магазині.

Питання II. Знайомство з грошима України

Питання до учнів:

Чи знаєте ви, як називаються українські гроші? Правильно, – гривня.

Питання до учнів:

А чи знаєте ви, звідки походить така назва українських грошей?

Отже, гривня – офіційні гроші України, або ж наша національна валюта.

У більшості країн світу є своя національна валюта. Наприклад, долар – у Сполучених штатах Америки, у Європейському союзі – євро, у сусідній Польщі – польський злотий, а в Україні – гривня. Можливо, ви пригадаєте ще якісь приклади, як називаються гроші інших країн? (Слайд 5)

В Україні право виготовляти гривню має лише одна установа – Національний банк України. Це – головний банк нашої країни, банк банків (слайд 6).

У Національного банку України, скорочено НБУ, є спеціальні підрозділи – Фабрика банкнотного паперу та Банкнотно-монетний двір. На фабриці виготовляється банкнотний папір. При цьому використовують бавовну, а до банкноти в 1000 гривень додають український льон.

Історична довідка

За часів Київської Русі “гривна” – це прикраса, що люди носили на шиї або гриві, як тоді казали. Згодом гривнею називали гроші у вигляді великих срібних злитків та київських шестигранників. Понад сто років тому гривня стала валютою Української народної республіки.

Сучасна українська гривня народилась 25 років тому, і цього року у вересні ми святкуємо її День народження.

Цікаві факти

Найстаріша валюта світу, що досі в обігу з моменту її першої появи, – британський фунт стерлінгів. Він з'явився у VIII столітті нашої ери. Сьогодні це четверта у світі за популярністю валюта після долара США, євро та японської єни.

На Банкнотно-монетному дворі друкують банкноти та карбують монети. Художники Банкнотно-монетного двору розробляють дизайн банкнот і монет (слайд 7).

Питання III. Банкноти та монети України

Питання до учнів:

Діти, чи знаєте ви, у чому різниця між банкнотами та монетами? (Відповіді учнів)

Банкноти – це гроші, виготовлені зі спеціального банкнотного паперу або полімеру (міцнішого за банкнотний папір матеріалу), зазвичай прямокутної форми.

Монети – це металеві гроші переважно округлої форми. Монети виготовляють зі спеціального довговічного металу, тому їх можна використовувати довше, ніж банкноти.

На кожній банкноті та монеті ви можете побачити цифри, написані великим шрифтом. Ці цифри називають “номінал”, або сума грошей, вартість, що уособлює в собі банкнота чи монета. У магазині у кожного товару є своя ціна, тобто вартість. Дізнавшись ціну товару, ви будете знати скільки грошей (банкнот та монет) потрібно за нього заплатити.

Рекомендовано виконати вправу №1 в робочому зошиті.

Пригадаймо, які в нас є види банкнот (слайди 8-15).

1, 2, 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 та 1000 гривень. На слайдах 10–14 зверніть увагу учнів: поки що в обігу можна зустріти 2 види банкнот номіналом 20, 50, 100, 200 та 500 гривень – старіші та новіші. Усі вони є законними платіжними засобами.

Математична розминка

Питання до учнів.

Порахуйте, скільки номіналів банкнот української гривні?

Відповідь: Усього 10 штук номіналів банкнот гривні сьогодні є в Україні.

Питання до учнів.

А як ви думаєте, яка банкнота “найстарша”, тобто найдорожча, за яку можна більше всього купити товарів (наприклад, цукерок)?

Відповідь: правильно – 1000 гривень.

Питання до учнів.

А яка банкнота “наймолодша” – найдешевша?

Відповідь: правильно – 1 гривня.

Питання до учнів.

За яку банкноту гривні ми зможемо купити більше товарів – за 50 чи за 500 гривень?

Відповідь: Дякую, правильно – за 500 гривень.

Тепер уважно розгляньмо монети. Монети у нас є двох видів – монети гривні та монети, які називаються копійками.

Зверніть увагу, монети копійок – жовтого (золотого) кольору. Монети гривні – сірого (срібного) кольору. Виняток лише монета номіналом 1 гривня. Вона є у 2-х варіантах оформлення: золота (старіший варіант, поступово буде виведений з обігу) і срібна – новіший варіант (слайд 16–18).

Найстарші – це монети номіналом 1, 2, 5 та 10 гривень. Їх можна використовувати замість банкнот вартістю 1, 2, 5 та 10 гривень (слайд 19).

Рекомендовано виконати вправу №2 в робочому зошиті.

Сьогодні Національний банк виготовляє монети вартістю 10 та 50 копійок. Раніше були ще 4 монети копійок: 1, 2, 5 та 25 копійок, але їх вивели з обігу через незручність у використанні та розрахунках.

1 гривня дорівнює 100 копійкам.

Математична розминка

Питання до учнів.

Скільки монет вартістю 50 копійок дорівнюють 1 гривні?

Відповідь: правильно, 2 монети по 50 копійок дорівнюють 1 гривні.

Питання до учнів.

А скільки монет вартістю 10 копійок дорівнюють 1 гривні?

Відповідь: правильно, 10 монет по 10 копійок дорівнюють 1 гривні.

Питання до учнів.

А якими грошима можна замінити банкноту номіналом 5 гривень?

Відповідь: 2 банкноти по 2 гривні та 1 банкноту номіналом 1 гривня; 5 банкнот по 1 гривні; 5 монет по 1 гривні тощо.

Питання IV. Зовнішній вигляд українських банкнот і монет

Тепер розглянемо, як виглядають наші гривні та копійки.

Різні країни на своїх банкнотах та монетах зображають різноманітні речі – пам'ятки архітектури, видатних людей, тварин або рослини.

Щоб нам було зручно розрізняти банкноти, їх розфарбовують у різні кольори. Подивімось, який колір є головним у кожній банкноті гривні, та зафарбуємо їх у зошиті у потрібний колір.

1 гривня – жовто-блакитний, 2 гривні – світло-коричневий, 5 гривень – синій, 10 гривень – червоний, 20 гривень – зелений, 50 гривень – фіолетовий, 100 гривень – жовто-зелений, 200 гривень – рожевий, 500 гривень – персиковий (світло-оранжевий), 1000 гривень – блакитний.

Українські монети є у двох кольорах: золотому (жовтому) та срібному (сірому).

Питання до учнів:

Діти, визначмо, які монети золотого кольору? *(Відповіді учнів)*

Відповідь: правильно – це 10 та 50 копійок.

Питання до учнів:

А які монети срібного кольору? *(Відповіді учнів)*

Відповідь: монети номіналом 1, 2, 5, 10 гривень – срібного кольору. Зверніть увагу, що монета номіналом 1 гривня може зустрічатися у двох варіантах: срібному і золотому кольорах.

Рекомендовано виконати вправу №3 в робочому зошиті.

Питання до учнів:

А тепер подивіться, яка банкнота найбільша за розміром, а яка найменша? Порівняймо так само монети гривні та копійки. *(Відповіді учнів)*

Відповіді: правильно, як бачимо, найменшими банкнотами, якщо порівняти з іншими, є 1, 2 та 5 гривень. Кожна наступна банкнота більша за попередню. Найбільша за розміром – банкнота номіналом 1000 гривень.

Монети, зі свого боку, також утворюють ряд від найбільших до найменших. Найменша монета – 10 копійок, а найбільші – срібляста монета 10 гривень, 50 копійок та 1 гривня золотистого кольору.

Питання до учнів:

А хто знає, як називаються сторони банкнот?

Відповідь: лицьова та зворотна сторони.

Тепер порівняймо різні види українських банкнот і знайдемо, що у них всіх спільного.

У всіх банкнот на лицьовій стороні є такі обов'язкові елементи: (слайд 20, плакат 3)

- номінал банкноти – цифрами та словами;
- назва країни та герб України;
- назва Центрального банку країни, який виготовив банкноту – Національний банк України;
- підпис Голови Національного банку України;
- портрет видатної людини;
- захисні елементи (про них поговоримо трохи пізніше);
- знак гривні “₴” (лише на банкноті в 1000 гривень).

Зі зворотного боку банкнот ми можемо побачити:

- номінал банкноти – цифрами та словами;
- пам'ятку архітектури;
- серію та номер банкноти;
- рік виготовлення банкноти;
- захисні елементи.

Питання до учнів:

Тепер роздивімося, чи впізнаєте ви, хто та що зображені на банкнотах гривні? (плакат 1)

На лицьовій стороні українських банкнот зображені видатні особистості: державні діячі, політики, як-от князі часів Київської Русі, гетьмани Війська Запорозького, відомі письменники, філософи та вчені.

- 1 гривня (банкнота) – князь київський Володимир Великий;
- 2 гривні (банкнота) – князь київський Ярослав Мудрий;
- 5 гривень (банкнота) – гетьман України Богдан Хмельницький;
- 10 гривень (банкнота) – гетьман України Іван Мазепа;
- 20 гривень – письменник та мислитель Іван Франко;
- 50 гривень – громадський діяч Михайло Грушевський;
- 100 гривень – поет та художник Тарас Шевченко;
- 200 гривень – поетеса Леся Українка;
- 500 гривень – філософ та поет Григорій Сковорода;
- 1000 гривень – науковець і філософ Володимир Вернадський.

Зі зворотного боку українських банкнот – пам'ятки архітектури (церкви, театри, замки, будівлі відомих освітніх закладів), зокрема:

- град князя Володимира Великого у Києві (1 гривня);
- собор Святої Софії у Києві (2 гривні);
- Іллінська церква в селі Суботіві Чигиринського району Черкаської області, у якій поховали гетьмана України Богдана Хмельницького (5 гривень);
- Успенський собор Києво-Печерської Лаври (10 гривень);
- Львівський Національний Академічний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької (20 гривень);
- будинок Української Центральної Ради у Києві (50 гривень);
- будівля Київського національного університету імені Тараса Шевченка (100 гривень);
- В'їзна вежа Замку Любарта в Луцьку (200 гривень);
- будівля Києво-Могилянської академії;
- будівля Президії Національної академії наук України.

А тепер уважно розгляньмо монети. У різних сторін монети є свої назви (слайд 21, плакат 2):

- лицьова сторона – аверс;
- зворотна сторона – реверс;
- бічна сторона – ребро монети (гурт).

У всіх монет номіналом 1, 2, 5, 10 гривень на лицьовій стороні зображені:

- Державний Герб України;
- напис “Україна” та номінал;
- давньоруській орнамент;
- рік карбування;
- логотип Банкотно-монетного двору Національного банку України.

Зі зворотного боку монет номіналом 1, 2, 5, 10 гривень можемо побачити:

- зображення видатного діяча;
- його прізвище та ім'я.

На реверсі або зворотній стороні монети номіналом 1 гривня, так само, як і на банкноті 1 гривня, – князь київський Володимир Великий, на банкноті та монеті номіналом 2 гривні – князь Ярослав Мудрий, на 5 гривнях – гетьман України Богдан Хмельницький, на 10 гривнях – гетьман України Іван Мазепа.

На відміну від “срібних” монет на аверсі “золотих” монет зображений малий Державний герб України та рослинний орнамент. А номінал “золотих” монет – на реверсі (зворотному боці).

Рекомендовано виконати вправи № 4-12 в робочому зошиті

Питання V. Як не дати себе ошукати?

А тепер уважно розгляньмо банкноти і знайдімо спеціальні елементи, що захищають наші гроші від підробки. Банкноти української гривні добре захищені.

Зазвичай касири в магазинах та працівники банків підроблені гроші відрізняють від справжніх за допомогою спеціальних пристроїв. Однак у банкнот є такі захисні елементи, які ми можемо розпізнати самостійно.

Ви можете побачити або відчутти на дотик такі основні захисні елементи банкнот (слайд 22, плакат 3):

1. Рельєфні зображення (їхня жорсткість відчувається на дотик). Такі елементи є 3-х видів: написи та зображення; елементи для людей з поганим зором; фрагмент портрета.
2. Водяні знаки, що проявляються проти світла/сонця: можна побачити номінал банкноти і повторення портрету видатної особи, що зображена на банкноті.
3. Захисна стрічка – повністю занурена у товщу паперу стрічка, на якій проти світла через збільшуваче скло можна побачити зображення номіналу банкноти та малий Державний герб України (тризуб).
4. “Віконна” захисна стрічка: якщо порухати банкноту під різним кутом нахилу, можна побачити номінал банкноти, знак гривні "₴" та рух фонового малюнка.
5. Наскрізний елемент, усі елементи зображення якого проявляються проти світла.
6. Оптично-змінний елемент або елемент Spark (з англ. “спалах”), що змінює колір при зміні кута нахилу банкноти.
7. Райдужний друк – поступовий перехід одного кольору в інший.
8. Мікротексти.

Питання до учнів:

Чи знаєте ви, як розпізнати підроблену банкноту? *(Відповіді учнів)*

Існує 5 головних ознак для виявлення підробок:

- основний колір паперу банкноти не відповідає її номіналу;
- розмір банкноти більший або менший за справжню банкноту;
- справжня банкнота – рельєфна, а підроблена – гладенька;
- оптично-змінні елементи не змінюють свій колір при нахилі банкноти;
- відсутні водяні знаки, приховані зображення номіналу, захисна стрічка.

Рекомендовано виконати вправи №13,14 в робочому зошиті.

Контрольні запитання

1. Чому українська валюта називається “гривня”? Звідки походить ця назва?
2. Яка державна установа випускає гривню?
3. Скільки є номіналів банкнот гривні?
4. Які є види монет в Україні в обігу?
5. Що та кого зображують на грошах? Чому?
6. Якого кольору українські монети, що можуть використовуватися для оплати в магазині?
7. Які обов’язкові елементи банкнот?

8. Як називаються сторони монет?
9. На якій банкноті зображений Іван Франко?
10. Хто “герой” банкноти 100 гривень?

Додаткові завдання

1. Переглянути відеоролик “Наша гривня” на каналі НБУ у [YouTube](#).
2. Виконати вправи за темою уроку у робочому зошиті.
3. Запропонувати школярам виготовити власну банкноту (дивіться матеріали майстер-класу “Власна банкнота у 10 кроків”).
4. Запропонувати школярам зробити авторський гаманець, у якому можна розмістити саморобні банкноти (дивіться матеріали майстер-класу з виготовлення оригамі “Гаманець”).
5. Запропонувати школярам виготовити власну монету з гіпсу або солоного тіста і розфарбувати її (майстер-клас “Найоригінальніші монети”).

Відповіді до завдань робочого зошита

Вправа №1

Морозиво – мало; автомобіль – багато; велосипед – багато; кофта – мало; мобільний телефон – багато; будинок – багато; м’яч – мало; хліб – мало.

Вправа №2

Банкноти: 10 номіналів, 15 видів (сьогодні одночасно в обігу є декілька банкнот 3-го і 4-го покоління, як-от 20, 50, 100, 200, 500 гривень, поступово вони будуть виведені з обігу і залишаться лише банкноти 4-го покоління).

Монети: 6 номіналів, 7 видів (монета номіналом 1 гривня є у 2-х видах, обидва види – законні платіжні засоби).

Вправа №3

Монети: 10 копійок, 50 копійок та 1 гривня – жовтий колір;

1 гривня, 2 гривні, 5 гривень, 10 гривень – сірий колір.

Банкноти: 1 гривня – жовто-блакитний, 2 гривні – світло-коричневий, 5 гривень – синій, 10 гривень – червоний, 20 гривень – зелений, 50 гривень – фіолетовий, 100 гривень – жовто-зелений, 200 гривень – рожевий, 500 гривень – персиковий (світло-оранжевий), 1000 гривень – блакитний.

Вправа №4

10 копійок: 4 штуки; 50 копійок: 2 штуки; 1 гривня: 5 штук; 2 гривні: 2 штуки; 5 гривень: 2 штуки; 10 гривень: 1 штука. Усього монет у Миколки: 16 штук.

Вправа №5

Даринка назбирала: 57 гривень.

Вправа №7

Хліб – 20 гривень; лялька – 500 гривень; молоко – 30 гривень; льодяник – 5 гривень; кросівки – 1 000 гривень; книга – 300 гривень.

Вправа №8

	>	
	=	
	>	
	>	
	=	

Вправа №9

Монета 5 гривень; монета 10 гривень; банкнота 20 гривень; банкнота 50 гривень;
банкнота 100 гривень.

Вправа №10

Печиво – решта не потрібна.

Торт – решта потрібна (40 гривень).

Напої – решта потрібна (15 гривень).

Вправа №11

Загальна сума покупки: 23 гривні. Решта: 27 гривень.

Вправа №12

150 гривень вистачить, щоб Миколка купив всі товари зі списку.

Загальна вартість покупок – 120 гривень, решта – 30 гривень.

Вправа №13

Електронне навчальне видання

План-конспект уроку з фінансової грамотності
для учнів початкової школи на тему
“Вивчаємо банкноти і монети України”

Укладачі: Тригуб Олена, Сидоренко Тетяна
Художнє оформлення: Святенко Анна
Літературний редактор: Лущиків Євген
Липень 2021 рік

Національний банк України
01601 м. Київ
вул. Інститутська 9
<https://bank.gov.ua/>

Відгуки, пропозиції та зауваження
надсилайте на електронну адресу: finlit@bank.gov.ua

